SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 230. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 4, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 4-го ГРУДНЯ 1992. Ч. 230. РІК XCIX.

УКРАЇНА ВИМАГАЄ ҐАРАНТІЙ

Київ (УІАР). — Голова Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки Валентин Леміш зустрічався також з американськими сенаторами Нанном і Люґарем під час їхнього перебування в столиці України.

На зустрічі йшлося про ратифікацію ВР України договору про зменшення та обмеження стратегічних наступальних озброєнь (,,Старт") та приєднання України до договору про нерозповсюджування ядерної зброї. В. Леміш підтвердив незмінність курсу України на нове знищення ядерної зброї.

Однак світова громадськість повинна ґарантувати Україні безпеку та матеріальне відшкодування, пов'язане зі знищенням ядерної зброї. Ядерні держави у свою чергу мають також здійснити практичні кроки до загального зменшення ядерних арсеналів у світі.

Вшанували св. п. ген. П. Григоренка

Симферопіль (УНІАР). — Тут минулого тижня відбулися громадські читання присвячені діяльності правозахисника і генерала Петра Григоренка. Організатори цієї імпрези були Меджліс кримсько-татарського народу, Національна асамблея кримсько-татарського народу та Товариство Української Мови ,,Просвіта".

Як зазначив у своїй промові голова Організації кримсько-татарського національного руху Мустафа Джемілев: ,,Петро Григоренко був більше ніж другом для кримсько-татарського народу. Коли у 1974 році мене заарештували за участь у кримсько-татарському русі, то лише Петро Григоренко та Андрей Сахаров виступили на мій захист та звернулися до світової громадськости, врятували мені життя".

У Києві проходить виставка сільського господарства

Київ (УНІАР). — На території республіканського центру виставок і ярмарків відкрилася виставка ,,Фармерство України". Її організували Міністерство Сільського Господарства і Продовольства, Асоціяція Фармерів України, Український Державний Фонд Підтримки Селянських Фармарських Господарств з участю Української Академії Аграрних Наук, низки підприємств, закладів та закордонних фірм.

Тут можна не тільки ознайомитися з експонатами, але й придбати машини, обладнання запасові частини, засоби малої механізації, техніку для виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, замовити проєкти китлових і виробничих приміщень.

Президент Асоціяції Фармерів України і народний депутат Микола Шкарбан висловив надію, що виставка допоможе у встановленні та розвитку нової форми організації праці.

Вияснюють угоду про сплату боргів колишнього СССР

Київ (УНІАР). — У четвер, 26-го листопада, у Кабінеті Міністрів України відбулася пресова конференція віцепрем'єра республіки і міністра економіки Віктора Пинзеника, першого заступника міністра фінансів Миколи Сивульського та виконуючого обов'язки голови Національного Банку Бориса Маркова. Вони поінформували українських і закордонних журналістів про зміст останніх економічних угод, укладених між урядами Росії та України.

Як повідомив В. Пинзеник, 23-го листопада він підписав протокол з російським урядом про зовнішній борг і активи колишнього СССР. Згідно з цим документом, Уряд України тимчасово передав Росії управління зовнішнім боргом і фінансовими активами колишнього СССР в тій їх частині, яка належить Україні. У цьому протоколі точно визначено, що до 31-го грудня поточного року між Росією та Україною має бути укладена угода про принципи розподілу між ними закордонного нерухомого майна колишнього СССР та інших його активів. Якщо до визначеного терміну цю угоду не буде підписано, за Україною зберігається право в односторонньому порядку анулювати рішення про тимчасову передачу Росії права управляти зовнішнім боргом СССР. Крім того, до кінця цього року Росія зобов'язана подати Україні офіційну інформацію про розміри всіх боргів і всіх активів СССР та про їх рух, починаючи від 1-го грудня 1991 року. За словами віцепрем'єра, підписання такого протоколу було у відповідь на тиск з боку Паризького клюбу кредиторів, який відмовлявся надати нові кредити як Росії, так і Україні, поки вони не полагодять між собою проблеми виплати зовнішніх боргів колишнього СССР.

У той же день Б. Марков підписав протокол-угоду між Національним Банком України та Центральним банком Росії, який вніс суттєві зміни в укладену раніше аналогічну угоду. Як пояснив перший заступник міністра фінансів, колишній голова НБУ Вадим Гетьман самочинно, без консультацій з Урядом України, погодився на внесення до тексту угоди редакційних змін, які фактично заблокували до 1-го березня 1993 року фінансові взаєморозрахунки між Росією та Україною. В наслідок проведених переговорів ці зміни були анульовані і обидві сторони досягли домовлення про безперешкодний рух взаємних платностей і заміни рублів на купоно-карбованці та навпаки.

ООН ЗАСУДЖУЄ УРЯД СЕРБІЇ

Женева, Швайцарія. — Комісія ООН для захисту прав людини прийняла резолюцію, яка обвинувачує сербське керівництво у проведенні геноциду проти мусулман Боснії і Герцоговини. У документі вказується, що під час ,,етнічних чисток" серби виганяють з будинків мирне мусулманське населення, б'ють і вбивають полонених.

Один з представників ЗСА в ООН Морріс Ейбрам заявив: ,,Ми повинні назвати речі своїми іменами і вказати на винних. Ми повинні показати, що світова спільнота єдина у своєму ставленні до того, що відбувається. Ми не обвинувачуємо ввесь сербський народ, ми обвинувачуємо сербський уряд".

Резолюцію підтримали 45 країн.

Мусульманські країни не могли добитися того, щоб Сербія була названа в документі агресором, а боснійська делегація була здивована м'якістю формулювань в документі. На нарадах прозвучала думка про необхідність збору документів про злочини сербів на захоплених ними територіях для проведення суду над воєнними злочинцями.

Американський представник в ООН заявив, що нинішня резолюція найбільш різка і вперше спрямована на конкретну адресу. У першій, серпневій резолюції Комісії захисту прав людини не називалися виновники війни, яка охопила колишні республіки Югославії.

Хоч представник Югославії в ООН Владімір Павісевіч назвав резолюцію ,,однобокою", нові факти, подані комісією Тадеуша Мазовецького, свідчать, що слов'яни-мусулмани і далі зазнають переслідувань з боку сербів. Колишній польський прем'єр Мазовецький очолює комісію розслідування злочинів військових проти цивільного населення на Балканах.

Т. Мазовецький повідомив, що ,,етнічну чистку" проводять також мусулмани і хорвати, виганяючи сербське населення, однак маштаби цієї ,,чистки" не можна порівняти з тією, яку проводять серби.

ПРЕЗИДЕНТ ВІТАЄ УКРАЇНСЬКУ ЄДНІСТЬ

Закарпаття (УНІАР). — У листопаді сповнилася 48-ма річниця першого З'їзду народних комітетів Закарпатської України, який підтвердив приналежність Закарпатського краю до України.

Президент України Леонід Кравчук, який прибув на святкування, привітав закарпатців, які 48 років тому проголосували за українську єдність, та зазначив, що ,,це — політичний державний акт, коли люди визначилися саме так, і ми зараз живемо разом".

З'ЇЗД В МОСКВІ ОБГОВОРЮЄ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Москва. — Зранку 3-го грудня делегати VII З'їзду народних депутатів обговорювали першочергові проблеми російської економіки. З доповіддю на цю тему виступив Єгор Гайдар, який виконує обов'язки голови уряду. На його думку, головне досягнення нинішнього російського кабінету міністрів в тому, що ,,вдалося зрушити реформи з мертвої точки, пустити в рух ринковий механізм".

Однак ринок, сказав доповідач, ще далекий від конкуренції, обтяжений реліквами традиційної адміністративно-командної системи. Але очевидна й друга сторона: виробництво щораз активніше починає реагувати на попит. До істотних прорахунків уряду Є. Ґайдар відніс те, що не вдалося стабілізувати фінанси і здійснювати заплановану політику зміцнення рубля. Він виділив ряд першочергових ,,практичних напрямів удару на кризу". Серед них, зокрема, завдання гальмування темпів інфляції, від якої в першу чергу страдає сільське господарство, бюджетна сфера і галузі, які працюють на інвестиційний попит.

Альтернативну програму невідкладних заходів щодо виведення економіки з кризи подав З'їздові голова Вищої економічної ради при президії Верховної Ради Російської федерації Владімір Ісправніков. На його думку, потрібні детально сплановане ,,розлучення" фінансів держави і підприємств, розширення ринку кредитів, соціяльна орієнтація економічних заходів.

Уже перші виступи делегатів показали, що перед урядом нелегкі проблеми. Голова Пляново-бюджетної комісії Ради республік Верховної ради Александер Починок звинуватив, наприклад, уряд в ,,регулярних прорахунках". Гостра критика звучала і в інших виступах.

Коментатори підкреслюють, що сили опозиції і прихильників Єльцина на з'їзді приблизно рівні — від кожної сторони виступає приблизно по 400 депутатів. Очевидно, що основна боротьба розгорнеться за голови ,,мовчазної меншості" — тих 300 депутатів, які ще не визначили своїх симпатій. Беручи приклад з історії французького парляментаризму, цю групу депутатів у Москві називають ,,болотом".

Військовий дорадник Б. Єльцина генерал Дмітрій Волкогонов сказав в інтерв'ю агентству Інтерфакс, що Є. Ґайдареві явно не вистачає депутатських голосів, щоб зберегти крісло голови уряду.

Зростає українсько-бельгійське співробітництво

Київ (УНІАР). — Тут минулого тижня у приміщенні фабрики ,,Арсенал" відбулося відкриття виставки банкового обладнання. Виставка організована Бельгійсько-українською асоціяцією сприяння торгівлі та промисловості, а відкривали її віцепрезиденти асоціяції Анатолій Скопенко та Марґарет Льооде-Рей.

Ця некомерційна організація була заснована з ініціятиви видатних підприємців для підтримки розвитку промислових і торговельних зв'язків між Україною та Бельгією. Серед засновників асоціяції є Український Банк ,,Відродження".

Головним напрямком праці асоціяції буде організація ділових подорожей в Україну бельгійських підприємців, які зацікавлені у створенні спільних підприємств, а також подорожей до Бельгії українських підприємців для ознайомлення бельгійських ділових кіл зі специфікою України. Плянується також видання щомісячної газети.

КИЇВСЬКА ,,ДУМКА" СЬОГОДНІ ДЕБЮТУЄ В АМЕРИЦІ

Ню Йорк (О. Кузьмович). — У вівторок, 1-го грудня, літаком лінії ,,Україна" прилетів з Києва до Ню Йорку цілий ансамбль професійного хору ,,Думка" зі своїм широковідомим диригентом Євгеном Савчуком у проводі.

На запізнений приліт літака чекали на летовищі нетерплячі організатори цього першого турне по містах ЗСА і відвідин Канади — президент туристичного бюра ,,Скоуп" Марійка Гельбіг і координатор цієї діяльности Українського Народного Союзу Варка Бачинська, як також семичленна делегація хору ,,Думка" з Ню Йорку із диригентом Василем Гречинським на чолі.

Представники хору ,,Думка" в Ню Йорку вітають на летовищі диригента хору ,,Думка" з Києва. Є. Савчук посередині з квітами, друга справа його дружина.

Вкінці появилися перші хористи, а серед них веселий і щирий соліст Ігор Кушплер. Між гостями і нами нав'язується скоро сердечна розмова і ми довідуємося, що бачимо по обличчях приїжджих, що вони всі незвичайно втомлені так самою дорогою, як також її навечер'ям, бо довелося їм змусили їх дуже довго перед відлетом літака перебувати вже на поготівлі, спершу в домівці хору, а далі нічию на летовищі в Борисполі. Здається ділає на них рівночасно зміна температури, бо як розповідає нам молоденька хористка Катерина Архіпенко, в Києві було у день їхнього від'їзду 20 ступенів морозу.

Ми вітаємо обі солістки — Людмилу Ширину і Неонілю Козлятинську, яких пізнаємо із світлин, як також концертмайстра Наталку Гавриленко, що акомпаньовватиме солістам. Разом з нами вітає особливо щиро своїх товаришів виступу Володимир Гришко, який долучився до нас на летовищі, приїхавши з Вашінгтону, де ще в понеділок співав у Вашінгтонській опері головну ролю в ,,Царській Нареченій" Римського-Корсакова. Саме з ним маю нагоду довше поговорити та дістати копії рецензій американської преси, які є незвичайно похвальні для нашого соліста-тенора. Він зокрема підкреслює, що пишуть про нього, як про українського співака і що саме, як українець, він здобуває собі славу на міжнародній сцені. Тому він каже, що вдячний долі, яка його злучила також із таким професійним ансамблем, як хор ,,Думка" і для того він посвятив запропоновані гастролі в Ізраїлі в опері ,,Ля Богем". Його виступи у Вашінгтоні він завдячує в першу чергу українському режисерові і постановникові, що сам підготовив вистави ,,Царської нареченої" — Романові Терлецькому, про якого працю американська преса висловлюється також, як бачимо самі, дуже похвально.

Солістка Н. Козлятинська і акомпаньятор солістів Н. Гавриленко після прилету на летовище Кеннеді в Ню Йорку.

Коли говоримо із усіми чотирьома солістами, що виступатимуть з ,,Думкою" та їхньою акомпаньяторкою, довідуємося, що вони співатимуть на концертах арії із світових опер, як Дж. Верді, Дж. Россіні, В. Белліні і В. Моцарта, а також із українських — ,,Богдан Хмельницький" К. Данькевича і ,,Запорожця" С. Гулака-Артимовського. Значить репертуар вкінці не вузько український, а такий з яким можна піти до кожної концертової чи театральної залі світу. Це торкаєть-

(Закінчення на стор. 4)

У СВІТІ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ООН Бутрос Бутрос-Ґалі в листі на адресу Ради безпеки закликає до негайної воєнної операції в Сомалії, яка б уможливила безпечну доставу харчів і медикаментів у цю східньоафриканську країну. Цими днями Рада безпеки вирішить одне з двох — відряджати в Сомалію багатонаціональні воєнні частини ООН, чи прийняти пропозицію З'єднаних Стейтів, котрі декілька днів тому заявили про свою готовість післати в Сомалію власні військові формування. Цілком можливо, що буде прийнято компромісовий варіянт, тобто сили ООН вирушать до Сомалії разом з американськими воями. Генерал Колін Павелл, голова Об'єднаного штабу, наполягає, що в цьому випадку американські військовики мають залишитися під власним командуванням. Водночас Пентагон не є проти взаємодії між американськими і міжнаціональними силами.

РАДА БЕЗПЕКИ ООН прийняла резолюцію, яка запроваджує торговельне ембарго щодо тих районів Камбоджі, що контролюються ,,червоними кхмерами" — прокомуністичним рухом, винним у знищенні мільйонів камбоджійців. За торговельні санкції проти ,,червоних кхмерів" проголосували всі члени Ради безпеки, за вийнятком Китаю, який утримався. Як відомо, Китай був головним союзником режиму Пол Пота, вождя ,,червоних кхмерів". Цю акцію ООН було прийнято у відповідь на постійні порушення ,,червоними кхмерами" угод про врегулювання становища в Камбоджі. Рада безпеки закликала камбоджійців провести демократичні парляментарні і президентські вибори, виходячи при цьому зі сподівання, що найбільше голосів дістане принц Нородом Сіанук, політичний лідер, якому міжнародна спільнота найбільше схильна довіряти.

ЛІДЕРИ ЗАБОРОНЕНОГО цими днями німецького неонацистського Націоналістичного фронту заявили, що мають намір оскаржити рішення властей про заборону в країні ультраправих угрупувань. Тим часом голова Верховного суду Роман Герцоґ повідомив, що цілком можливим є запровадження в країні надзвичайного стану, ,,щоб припинити свавілля і відновити нормальне життя для чесних громадян". Всупереч забороні, активність ,,голених голів" не спадає. За минулі суботу і неділю поліція зареєструвала вісім сутичок і провокацій неонацистів.

ПРЕДСТАВНИКИ ООН домагаються дозволу від властей Сербської республіки Країна, розташованої на північному сході Хорватії, на розкопування масових поховань хорватів, убитих сербами після здобуття ними Вуковару. Інспектори ООН зібрали численні свідчення про те, що серби вивезли 300 полонених хорватів за місто і там розстріляли їх. Одному хорватові вдалося вискочити з авта і врятуватися. Тепер він вказав на місце поховання своїх товаришів, однак місцеві сербські власті категорично забороняють розкопувати могилу, бо це, на їхню думку, ,,викличе нову хвилю ненависти до сербів".

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ-ЕЛЕКТ Билл Клінтон у вівторок, 1-го грудня, обговорював склад майбутнього кабінету. Відповідаючи на запитання журналістів, чим він зайнятий, Б. Клінтон коротко відповів: ,,Складом кабінету". ,,Він думає про це постійно, але ще не прийняв рішення", — пояснив на пресовій конференції Брюс Лінді, один з асистентів президента-електа. Інші асистенти президента-електа сказали журналістам, що Клінтон разом з віцепрезидентом-електом Албертом Ґором і учасниками ,,переходової групи" буде обговорювати кандидатури секретарів департаментів. Не виключено, що хтось з кандидатів уже цього тижня прийде в Литл Рок на розмову з Клінтоном, Ґором та іншими. ,,Остаточне рішення прийме сам Клінтон", — підкреслив Лінді.

КІЛЬКІСТЬ АМЕРИКАНЦІВ, які дістають продуктові купони (,,фудстемпи"), перевершила 26 міл. Згідно з даними Департаменту сільського господарства, у вересні такі купони дістали 26,430,000 осіб, тобто кожний десятий мешканець країни, включаючи дітей і старих. Представник департаменту заявив журналістам, що ці дані на 2.75 міл. осіб більше від минулорічної вересневої цифри. Лише за один вересень цього року кількість осіб, які дістали продуктові купони, зросла на 575,205 осіб. Той же представник Департаменту сільського господарства сказав, що кількість тих, які дістають ,,фудстемпи", зросла за рахунок тих, які постраждали від ураганів на Флориді, в Луїзіяні, на Гаваях і острові Ґуам.

АМБАСАДА ЗСА в Ліберії повідомила, покликуючись на американських дипломатів і священиків-місіонерів, що вдалося знайти тіла трьох американських монахинь, вбитих в жовтні недалеко від Монровії. Трупи вбитих було знайдено в неділю, 29-го листопада, недалеко від манастиря, де мешкали монахині. Вони вбиті 23-го жовтня, коли повстали війська Чарлза Тейлора, які воюють проти урядового війська, захопили манастир.

ЛЕТУНСЬКА КОМПАНІЯ ,,Амерікан ейрлайнс" в неділю, 29-го листопада, звільнила 576 службовців — шість відсотків своїх працівників. Це скорочення приведе до 10-відсоткового зменшення датків на оплату праці. На початку жовтня представники компанії заявили про намір зменшити коло тисячі службовців, що повинно було зекономити 40 міл. дол., тобто 10 відс. видатків на платні.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Закордонна політика ЗСА під знаком запиту

Губернатор Аркенсо Билл Клінтон стане 42-им з черги президентом З'єднаних Стейтів щойно 20-го січня 1993 року. Він призначив вузький гурт довірених осіб, видатних діячів Демократичної партії, як своїх представників для перебрання влади, а сам — поруч із короткотривалим відпочинком — займається далі цією проблемою, яка становила стрижень його передвиборчої кампанії: економікою. Він заявив, що запропонує Конґресові призначити велику суму на розбудову шляхів, що дасть працю і зарібок десяткам тисяч осіб. Аґітував у стейті Джорджія за перевибір тамошнього демократичного сенатора і програв, бо вибрали республіканця. Заявив журналістам, що згідно з своїм становищем щодо проблеми жіночих абортів, скасує обмеження у шпиталях і санаторіях, які користуються федеральною допомогою. Той сам його ліберальний підхід стосується проблеми служби у гомосексуалістів у всіх родах збройних сил. Але не йдеться тут про ідеологію, про політичну філософію нового президента, а про те, що у цьому переходовому часі він далі зацікавлений головно внутрішніми справами країни — так бодай виходить із газетних та телевізійних вісток. А тим часом у міжнародному світі кишить від щораз нових подій і всі справи закордонної політики ладнає все ще діючий президент Джордж Буш.

Ось кілька прикладів, що світ не стоїть на одному місці у вичікуванні на зміну осіб у Білому Домі: Америка зліквідувала свою найбільшу заморську базу на Філіппінах. Сталося це головно під натиском філіппінських екстремістів, які вважали, що американський прапор на цій базі — це приниження національної гордости філіппінців. Клясичний зразок, як національно-політичний принципіялізм може вдаряти по сутніх матеріяльних інтересах країни, це коли на прощальній церемонії у Субійській затоці зняли зі щогли американський прапор — кільканадцять тисяч філіппінців втратили працю і вся тамошня країна втратила постійний доплив долярів від американської залоги. Між ЗСА та Европейською економічною спільнотою (ЕЕС) настала суперечка на тлі грошових дотацій, що їх Франція, Італія й інші члени ЕЕС давали своїм хліборобам. Це шкодило американському експортові фармерських продуктів і Америка застосувала відплатну дію: підвищила мито на італійські і французькі вина. ЕЕСпільнота погодилася ті субвенції хліборобам скасувати. Це з черги спичинило масові демонстрації французьких хліборобів і справа опинилася у французькому парляменті з гарячими дебатами.

У Німеччині продовжується заколот із неонацистами, які ворожі чужинцям. Це покищо внутрішня справа Німеччини, яка проте може в кожній хвилині стати міжнародною, коли потерплять не тільки натуралізовані німецькі громадяни чужинецького роду, а й громадяни закордонних країн. На Адріятицькому морі появився американський військовий корабель, щоб блькадою території колишньої Юґославії присилувати Сербію — припинити війну проти Боснії і Герцеґовини. Але суходільні кордони кол. Юґославії відкриті і ЗСА шукають співпраці з усіма европейськими країнами, які торгують із Сербією і довозять їй усе потрібне.

У Росії хронічний неспокій. „Свобода" інформувала, як президент Боріс Єльцин намагається заспокоїти генераліцію, яка невдоволена спадом моралі в армії і тому й спадом її авторитету, за що обвинувачується владу. На перший погляд виглядає, що в Росії треба би демобілізувати мультимільйонові збройні сили, яких не треба у добі, коли не стало холодної війни. Але така демобілізація створила би дальші мільйони безробітних, що сприяло би інфляції дальшому упадкові вартости рубля і зростові нарікань Заходу...

Це тільки кілька прикладів, як міжнародні проблеми зазублюють безпосередні і посередні інтереси Америки.

Будова української держави відбувається незалежно від подій у будь-котрій іншій країні, включно з Америкою. Але від настанови нової влади в ЗСА залежить настанова всього американського світу бизнесу, світу фінансів, промислу і торгівлі. У минулому тижні Леонід Кравчук прийняв двох видатних американських сенаторів — демократа Нанна й республіканця Луґара, які цікавилися проблемою ядрової зброї у п'ятьох колишніх членських країнах СССР. Вони поставились прихильно до становища України. Але й тут ситуація може змінитися, коли Клінтон займе інше становище. Сподіваймося, що Билл Клінтон матиме добрих дорадників і призначить такого державного секретаря, який знатиме проблематику Сходу Европи. А це в інтересі Америки і України.

Микола Руденко,
Київ

ПЕРШИЙ РІК ДЕРЖАВНОГО СТАНОВЛЕННЯ

IV.

Саме в той час, коли пишу ці рядки, радіо „Свобода" (російська редакція) повідомило: президент Росії Б. Єльцин віддав розпорядження продавати Україні нафту за світовими цінами. Цього було слід чекати. Воно ніби й справедливо, але ж Україна до цього аж ніяк не готова. Можна булоб сказати: тоді Україна продаватиме цукор, олію тощо так само за світовими цінами. На жаль, світові ціни на ці товари значно нижчі, ніж на бензину.

Сьогодні в Україні вартість одної літри бензини еквівалентна п'ятьом літрам молока, а завтра, після введення світових цін, бензина подорожчає щонайменше вдвоє. Що ж, це новина: вартість колгоспних товарів у нас традиційно нижча, аніж вартість промислових виробів. І це трагічна помилка. Дійшло до того, що колгоспи не мають чим ні орати, ні сіяти. Так тяжко у часи повоєнні нам іще ніколи не було. Покищо певною мірою виручають атомні електростанції, які нещодавно, сьорбнувши чорнобильського лиха, ми дружно проклинали. Але ж нині виходить так, що вони стали для нас чи не головним джерелом енерґії.

Нещодавно із Америки прибули діячі нафтової компанії „Петролеум", які запевняють наш Уряд, що українські надра доволі багаті на нафту. Як висловився Л. Кучма, в „Петролеумі" краще від нас знають енерґетичні можливості наших надр. Ми тільки цього року почали інтенсивно їх вивчати — й уже встигли виявити багато корисних копалин. Правду кажучи, це дуже добре, що українські надра були значною мірою законсервовані — інакше ми втратили б їхні багатства так само, як це сталося з донецьким вугіллям. Наше майбутнє цілком забезпечене, але найближчі три-чотири роки доведеться зазнати чимало скрут.

Стало відомо, що в економічній концепції нового українського Уряду передбачається державне реґулювання цін. Це буцімто схоже на відхід від попередніх концепцій, розрахованих на приватизацію. Детальніше ми про це довідаємося 18-го листопада, коли на сесії Верховної Ради з програмною доповіддю виступить Л. Кучма. Та вже чимало російських коментаторів оголосили, що Україна почала згортати економічні реформи й повертається до командної економіки. Навіть російська редакція радіо „Свобода" (М. Малинкович) поспішає поширювати чутки, ніби нам погрожує відродження тоталітарного режиму, втрата демократичних принципів тощо.

Насправді ж те, що я встиг зрозуміти з виступу Л. Кучми на пресовій конференції, виглядає цілком інакше. Економічна реформа на Україні фактично не починалася — відбулося так зване „відпущення" цін за умов жорстокого монополізму. То ж бо є тотальний монополізм державної економіки, яка раптом позбулася будь-якого нагляду з боку Уряду й опинилася в руках промислово-торговельної мафії. Тепер було вільно накручувати ціни до астрономічних величин, а Уряд Фокіна чомусь гадав, що саме так і належить здійснювати економічні реформи. Проте, як слід було чекати, ми наблизилися не до реформ, а лише до хаосу й катастрофічного занепаду виробництва.

Разом з тим з'ясувалося, що приватизація — процес тривалий, особливо за умов, коли в народі втрачені комерційно-бизнесові традиції, так скажімо, якби ми сьогодні розпустили колгоспи, завтра ж настав би голод. В цьому винні не лише відсутність фермерської техніки, дорожнеча пального тощо — передовсім діють психологічні фактори, котрі змінюються лише в нових поколіннях. Отож доводиться розраховувати не на революцію, а на еволюцію — інакше антиколективізація набере трагічних рис ненависної нам колективізації — хіба що в зворотному напрямі. Але ж будь-який волюнтаризм приводить до тих самих наслідків — розпаду економіки. Якщо ж ми так починаємо бачити перехід до приватних форм господарювання, стає зрозуміло: самоусунення Уряду від реґулювання процесами виробництва й розподілу нічим іншим не може завершитись, окрім повного краху.

Закінчення буде.

Осип Труш

ПОХВАЛІМ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Цього року в Україні і діяспорі відзначуємо 50-річчя УПА. В 1993 році будемо відзначувати 50-річчя Першої Української Дивізії УНА, віддаючи пошану і склонюючи голови перед тими, які зі зброєю в руках пішли у бій з нашими відвічними ворогами, щоб здобути своєму народові волю, самостійність і право бути в колі вільних народів світу. І цей безконечний ланцюг боротьби, в якій гинули воїни Леґіону УСС, УГА, Армії УНР, Карпатської Січі, І УД УНА і УПА увінчалися успіхом. Ми нарешті дочекалися свого Великодня, бо постала вільна, самостійна Україна, про яку мріяли й боролися цілі покоління. Такі важливі події переживає не тільки українська нація, але й інші, а між іншим і ЗСА, які відзначають цього року 50-річчя початку воєнних операцій проти японської імперіяльної експансії в Азії і гітлерівської Німеччини в Европі. І саме тут хочемо зупинитися і пригадати, що й участь українців у цих воєнних операціях Америки і Канади була поважним вкладом у підготові до війни.

Повертаючися до подій Другої світової війни і підготови до неї у ЗСА, треба відгорнути одну чорну сторінку процесу цієї підготови, де за стимулом комуністичних і ліволіберальних елементів проти українських організацій, цілого суспільно-громадського сектора, а особливо впливової і добре зорганізованої націоналістичної організації ОДВУ, розпочато наклепницько-очорнюючу пропаґанду, пришиваючи її членам ярлик вислужників і прихильників нацистської Німеччини. Ця наклепницька пропаґанда в короткому часі на початку 1940 року набрала таких розмірів, що зорганізоване життя української громади було спаралізоване і майже перестало проявлятися. У дещо звужених рамках працювали наші Союзи. У цьому випадку українські церкви стали центром, де зосереджувалася релігійно-громадська діяльність української громади в ЗСА. В такій ситуації українську громаду в ЗСА зустріла підготова Америки до Другої світової війни. І чи не іронія долі, що ті елементи, які найбільше нас оплюгавлювали, не були готові брати участь в обороні Америки, а вже найменше зобов'язувалися вступати в ряди її збройних сил. Переважна більшість з них рішилася залишилася при спокійному цивільному житті і проголошувати ідеї про блага нової хвилі, що її несла комуністична Москва світові. Ось така була дійсність на початку 1940 років у Америці.

І саме при допомозі інформацій, які знаходимо в архіві ОбВУА хочемо вказати на участь української громади в обороні Америки, а особливо на поважне число українських вояків у її збройних силах, які на всіх фронтах Европи, тундри Аляски і джунґлях Азії сповняли вояцький обов'язок. Тяжко сьогодні, з перспективи 50-их років, докладно устійнити число українського вояцтва в рядах американських збройних сил, бо під цим оглядом Канада нас випередила. Д-р Тома Приймак на цю тему написав працю „Кленовий лист і Тризуб", де накреслив заслуги канадських українців у збройних силах Канади. А число українців за його обрахуваннями й дослідами сягало понад 35,000 вояків. На жаль, у ЗСА ми не спромоглися дещо детальніше представити цю важливу сторінку нашого вкладу в оборону Америки. Однак постараємося на підставі нам доступних, хоч невичерпних матеріялів, устійнити приблизне число українців в американській армії. Основуючися на цифрах, які маємо до розпорядимості, можна ствердити, що в тотальній мобілізації, яка почалася в половині грудня 1940 року, в ряди армії ввійшло біля 50,000 українців.

Підставовою інформацією були цифри, які видніли на таблицях в українських церквах або громадських установах. Для прикладу візьмемо до уваги кілька парохій. І ось церква св. Юра в Ню Йорку дала протягом війни понад 500 вояків, парохія св. Івана Хрестителя в Нюарку — 410, парохія св. Дмитрія у Картереті — 315, парамілітарна, на той час „Чорноморська Січ" — 243, а сам 10-ий Відділ ОДВУ в Ню Йорку — 27 і Відділ МУН (Молоді Українські Націоналісти) при ОДВУ — 10-ох вояків. Коли візьмемо в рахубу всі інші парохії і організації, та тисячі тих, які не були членами організацій чи парохій, то будемо мати приблизно те число, яке зацитовано вище.

Не маючи на той час мінімальних політичних впливів і будучи в більшості заробітковою еміґрацією, родини мобілізованих вояків не мали змоги підкуплювати чи впливати на те, щоб їхні діти чи взагалі українські новобранці були призначені до менш небезпечних частин армії, як це робили американські багачі чи прокомуністичні елементи. Українців приділювано до бойових частин, а саме: піхоти, саперів, артилерії і панцерних частин. Однак, незважаючи на це, українські хлопці тим надто не переймалися і брали це як виклик, щоб доказати цим ворожим нам елементам, що ми здібні переборювати різні перешкоди й

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Д-р Тамара Булат

Збереження...

Сталося так, що на другий день після приїзду з України, де у Києві і Львові я зустрічалась із музикантами, які з сердечним теплом розпитували у мене про Дарію Каранович, я потрапила на її концерт. Це було 1-го листопада. Відділ мистецтва і музики Сітон Голл університету запросив українську піяністку на виступ у серії камерно-інструментальних концертів.

Наповнена заля очікувала піяністку. Вона вийшла на сцену спокійною, хоч і нелегкою ходою, красива, із сивим волоссям, закладеним „короною", з милим півусміхом на вустах. Сіла до інструменту і без звичайного для багатьох піяністів пошуку комфортового положення на стільці, одразу почала грати. Начебто наперед знала, як відгукнуться клявіші до її першого доторку в Прелюдії Й. — С. Баха. Раптово змінились м'які риси обличчя. Вони набрали якоїсь неподібности, скульптурної узагальнености. Дарія Каранович пішла „від себе" у світ музики, такий їй близький і чарівний.

Кульмінаційною точкою концерту були твори Василя Барвінського і Лева Ревуцького. Звучала також музика Бетовена, Моцарта, Шопена.

У декого, можливо, виникає запитання: „Чи конкурентно виглядає наша концертантка, коли тепер маємо цілу когорту піяністів-віртуозів, що репрезентують українське мистецтво?" На це можу сказати: „Так. Якщо виконавець незалежно від віку (молодість завжди поза конкуренцією!), йде за голосом свого покликання йому є щось сказати слухачам".

Збереження української духовности було головним для Дарії Каранович, з дому Гординських. Змагати до осягнення історичної ролі свого народу в її середовищі означало підносити власні інтелектуальні й творчі сили та до кінця стояти на їхній сторожі, аби не вкралася спокуса індиферентности, самоуневажнення. Родина, а ще традиції Вищого Музичного Інституту імени Миколи Лисенка у Львові, де вчилася Каранович замолоду, заклали підвалини праці, в якій патріотична позиція відіграє стимулюючу ролю. Де б не концертувала Дарія Каранович — у рідному Львові, у великих і малих містах Австрії, Польщі, Чехії, З'єднаних Стейтів Америки чи Канаді, — вона завжди, ось вже впродовж 60-ти років знайомить публіку з музичними надбаннями українських композиторів. У її реперетуарі — твори Миколи Лисенка, Станіслава Людкевича, Бориса Лятошинського, Віктора Косенка, Миколи Колесси, Якова Степового. Піяністка була першою виконавицею деяких композицій своїх сучасників — Нестора Нижанківського, Володимира Грудина, Миколи Фоменка, Ігоря Соневицького та інших. Вона постійно оновлювала програми своїх концертів, серед яких варто відзначити серію концертів, присвячених пам'яті композитора Василя Барвінського — видатного музично-культурного діяча, большевицького в'язня. Це у нього, свого першого професора, навчилася Дарія Каранович розуміти музику як мову душевних переживань. У рецензованому концерті піяністка з почуттям глибокого розуміння змісту виконала „Канцону" Василя Барвінського, а також чотири прелюдії (ор. 4, №2; ор. 7, №1, 2; ор. 11, №2) Лева Ревуцького.

Збереження національного стилю є важливим творчим завданням для Дарії Каранович. Це виразно дало про себе знати в концерті, програма якого складалась із творів, що репрезентували поступ музичних стилів протягом останніх трьох століть. Особливо художню інституцію треба мати при виконанні сучасної музики. Дарії Каранович вдалося розкрити в концерті спільність художньої манери Барвінського і раннього Ревуцького. В їхньому мистецтві фолкльорна стихія мовлення нагадує мозаїчну картину, скріплену барвистими гармонічними співзвуччями та прозорими мелодичними мотивами. Без знання української специфіки годі було б думати про правдиве тлумачення художніх образів названих композиторів. Адже їхня звукова палітра несе в собі тонкі переходи від наспіваної інтонації до „розмитої" барви, що їх творять обертони, які не піддаються розшифруванню у нотному тексті. Це і є та сама сонористика, що надає особливого чару музиці композиторів-імпресіоністів і тих сучасних авторів, зокрема й українських (Валентин Бібік, Леся Дичко, Іван Карабиць, Євген Станкович, Валентин Сільвестров та інші), які шукають нових, тембральних засобів художньої виразности. Слухачі концерту Дарії Каранович належно оцінили її правдиве тлумачення стильових знахідок українських композиторів.

Збереження індивідуального характеру є для мистця чи виконавця не менш

(Закінчення на стор. 4)

Микола Горбаль
Київ

СВІТЛИЧНІ

I

Серпень ще не докотився до свого краю, а синіми ранками уральські смерекові пагорби покривала срібляста паморозь. Впродовж дня м'якеньке сонечко заходилося фарбувати березові листочки позолотою і коли надвечір небо ставало високим, ці берізки, в обрамленні вперто зелених смерек, виглядали по-царськи ошатними. Далебі, ця місцина цілком підійшла би під райський куточок, якби з волі сатани тут не вперіщили концтабір. З колючими дротами, „запрєтками", парканами, автоматчиками, собаками, наглядачами, стукачами та іншою видатною атрибутикою зла.

Був звичайний табірний день, яких у простого совєтського зека тисячу попереду і тисячу позаду.

Ген, за високими парканами „запрєток", на горизонті між розпадинами гір, маліючим сиґментом тонуло червоне сонце.

У прозорому повітрі окрики наглядачів відляскували батогом, а сіру бушлатову колону окутував притлумлений гамір — перша зміна 35-ої політичної зони поверталася з роботи. „Поотрядно", „побригадно", по п'ять в шеренгу, як в усіх таборах „нєоб'ятной" імперії. Бо саме так велить „Устав". При „сйоме", на відміну від „развода" на роботу, гамір колони був дещо пожвавленішим. Передчуття відпочинку, сну, надія на лист із „волі", сподівання на добру вістку — добавляли мажорних ноток. В глухій ізоляції від світу, зона це завжди, як велика, чутлива мембрана.

Тільки-но перші „п'ятірки" переступили ворота „жилзони", як почулося: „Світличного привезли!". Збудження сколихнуло колоною, хвіст якої тягнувся ще у „промзону".

Ім'я Івана Світличного, комусь більше, комусь менше, але було відоме в таборі уже всім. На той час ми знали майже все про повальні арешти інтеліґенції, що прокотилися Україною 12-го січня 1972 року.

По крупинці: то з офіційної преси про „запроданців", то з покаяльних заяв тих, хто „усвідомив хибність своїх поглядів" та, врешті, в зону вже й до того прибували перші „рекрути" нового набору.

Будучи, за іронічним висловом каґебістів, „бунтарьом-одіночкой", хлопцем з периферії, я до цього не знався з ніким із іменитих столичних „шістьдесятників", тому по-справжньому був радий нагоді побачитися з кожним. А те, що місце зустрічей вибране не мною, позбавляло цей процес будь-якого смутку чи трагізму, і я дійсно був на якомусь внутрішньому піднесенні. Боюся помилитися, але здається з нашого оточення всі були на такому піднесенні, хоч здавалося б чого тут тішитись — людину привезли у концтабір. Та є у цьому глибокий підтекст: значить людина готова продовжувати боротьбу, навіть якщо ціна цьому — власне життя.

Чи не тому якимось гнітючим мовчанням, ба навіть пекучим соромом сприймались в'язнями покаяльні заяви у пресі тих, хто не витримав.

„Світличного привезли!" (Отже переміг, отже витримав, отже не зрадив) — жвавий гамір понісся по колоні.

„Привезли", ще не означає, що зараз же й зустрінемось. Побачимося власне, лиш через два тижні, бо саме стільки кожного новоприбулого ізолюють у т. зв. „карантінкє". Але він вже тут... Табір набирає іншої ваги, він поновлюється новою величиною. І ось, ніби, всі від цього горді.

Про Світличного я вже був трохи начуваний від його друзів і знайомих, знав, що він літературознавець, поет, перекладач з французької, якийсь час працював у котромусь із київських видавництв. Знав, що через його київську однокімнатну квартиру на вулиці Уманській пройшла чи не вся поетична молодь новітньої хвилі відродження. Знав, що ту одну кімнату Іван сам майстерно розділив перегородкою, де у другій половині була велика книгозбірня, відкрита для всіх спраглих істини.

Хтось із каґебістів, не пригадую кому із арештованих, сказав про Івана зі злістю: „Так ето же отєц буржуазного націоналізма". Я також вже знав, що цей „отєц" народився далеко не у „націоналістичній Галичині", а далеко на Луганщині. І народився цей „буржуазний націоналіст" у селянській родині у сім'ї колгоспників. Стало також відомо, що кілька місяців після арешту Івана, арештували і його сестру Надійку, яка на той час працювала в інституті педагогіки. зрозуміло, арештували тільки за те, що вона йому сестра, за те, що поважає свого брата і прислуховується до його порад. Врешті, за те, що поділяє його погляди. Таке поділяння поглядів коштувало Надійці чотири роки концтаборів суворого режиму. Ну, зрозуміло, у вироку значитиметься, що із книжок вона читала не лиш „Короткий курс ВКПБ", а отже щось і крамольне. А якщо читала, то само-собою зрозуміло і зберігала ті книги. Та саме такі злочини передбачені статтею 62-го кримінального кодексу колишньої УССР. І ще насьогодні при добрій пам'яті судді колишньої недоброї пам'яті, тоді УССР „правильно кваліфікували" вину підсудної і міру покарання вибрали „з огляду на тяжкість скоєного злочину". „Чтоб не умнічала!" Все, як кажуть, по-закону.

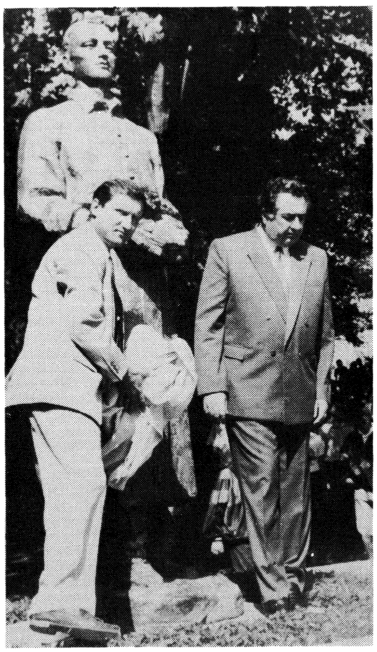
Єдине, що й посьогодні не з'ясоване, так це-по якому закону було арештовано у той же самий день, що й Надію Світличну (18-го травня 1972 року) і її дворічного сина Ярему Світличного. Зрозуміло, що ні читати, ні писати він ще не вмів, та й лепотів ще не зовсім виразно, що й найвірнопідданішим суддям довелось би інкримінувати з великою натяжкою як „антирадянську пропаганду". А було так: в цей фатальний день Надійку запрошену в КҐБ, буцімто для розмови так і не випустили звідтіль, об'явивши рідним, що вона арештована, а увечері рідні не застали в дитячих яслах маленького Яремка. І ніхто нічого не знав...де він? Лиш через два тижні сліз і розпачу вдалось знайти його у Ворзельському сирітському будинку.

Закінчення буде.

Добрі новини з Харкова

Біда з Харковом та, що поїдеш до нього раз, а тоді не можна не поїхати знову. Уперше я відвідав Харків два роки тому, потім минулого року, — і вже — сказав я собі — кінець. Аж ні, вересень цього року знову побачив мене там. Звичайно, кажу Харків, але думаю не тільки про мури й бруки, не тільки про пам'ятник Шевченкові, про розлогі парки, про тихі степові річечки, привітно обсаджені зеленню, а й — насамперед — про людей. Не визначу, як і чим, але великі міста України мають кожне якісь особливості в породі людей, і кияни, харків'яни, львів'яни, одесити — вони всі подібні і всі неоднакові, кожні доповнюють інших, кожні милі і немилі по своєму.

Цьогорічна подорож до Харкова була з перешкодами. Саме того дня, як я вибрався їхати, застрайкували літаки й поїзди. Довелося перепляновувати всі свої пляни, програму чотирьох днів утискати в три. Саме того дня, як я мав приїхати, відкрили новий пам'ятник Сковороді, і довелося обмежитися на спогляданні вінків — уже наступного дня. Але і того другого дня пам'ятник людинолюбному слобожанському філософові вабив своєю скромною привітністю. Він стоїть на мальовничому схилі з того узвишшя, де в сімнадцятому столітті був перший центр міста, фортеця, оборонна від татарських наскоків, — до вузької стрічечки козацької Лопані. Не тільки мальовничий це куток, а й історично він зв'язаний з життям Сковороди, бо в цій околиці викладав Сковорода в Харківському колеґіюмі. Поруч тут стоїть стрункий Покровський монастир. Ще недавно він світив пусткою, тепер його оновлюють, зовні він уже сяє світлим кольором, в середині відновлення ще триває, але вже відбуваються богослужби і відроджується чернече життя.

Пам'ятник Г. Сковороді відслонюють мер міста Харкова Євген Кушнарьов і Представник Президента на Харківську область Олександр Масальський.

Якщо вже мова про церкви, то центр української автокефалії — Іванобогословська церква, чию фотографію „Свобода" дала десь рік тому. Був я й там, був присутній на Богослужбі, говорив з привітним священиком о. Віктором Миринчаком. І ця церква стояла руїною, і цю церкву відродили священики і вірні, і ця перегороджена посередині — одна половина діє, друга закрита від людських очей, бо напівзруйнована, як і баня над нею. Церква не має опалення, вона на краю міста, і туди нелегко діставатися старим і немічним. Але надолужується це ентузіязмом і людяністю духівництва й парафіян. Головна прикраса — вишивані рушники; відзначає о. Віктор, що дуже придався комплект іконок на провідні свята, що його церква дістала заходом товариства Друзів Харкова з Америки. Є поговір, що мали б передати Українській Православній Церкві центральний і головний Успенський собор, другу бароккову споруду міста, але не знаю, чи це так.

Харків цього року зустрічає гостя добрими новинами не тільки в своїх церквах. Таких новин у місті є чимало, і я тут можу згадати лише про деякі. Діє в місті „Просвіта" — Товариство української мови. Воно якраз напроти пам'ятника Шевченкові, і я відвідав його. Харківський університет, ще не так давно підпорядкований Москві і неприхильний до всього українського, виразно змінив деякі риси свого обличчя. Засновано нову катедру — української мови, історії, етнографії, культури, літератури для студентів усіх факультетів, крім філологічного (філологічний мав такі катедри давніше). Її очолює молода людина, що береться за справу наполегливо й сміливо. Я познайомився з ним у кабінеті ректора, і ми втрьох говорили про перспективи цього навчання, потім була зустріч з членами катедри. На прощання ректор Іван Тарапов подарував мені книжку про університет із зворушливим написом — як колишньому випускникові, правда, книжку, видану ще за „старого режиму" і,природно, по-російськи, але дарчий напис був уже мовою України.

Заходами харківських українців мене потягли на станцію телебачення. Хоч я я благав відпустити мене, у мене взяли аж три інтерв'ю — одне коротеньке, тільки щоб привітати місто моєї молодости, друге довше, яке пішло того ж вечора, а третє — найдовше, коли я вже мало не падав від утоми, що мало піти за тиждень. Не знаю, чи пішло.

Літературний музей почав збирати матеріяли про харків'ян у діяспорі, і таких письменників виявилося куди більше, ніж вони та й ми собі уявляли. До речі, вони в музеї будуть вдячні за всякі матеріяли про таких діячів пера. Їхня адреса — Харківський літературний музей. 310002, вул. Фрунзе, 6.

Харківський мистецький музей має відділи український, російський і західньосхідній. Цей останній не має експозиції, бо бракує приміщення та й охорони, але перші два показують першорядну колекцію з особливим наголосом на реалістах і імпресіоністах. Музей має велику збірку праць Іллі Рєпіна, біографічно зв'язаного з околицями Харкова, включно з широко відомими „Запорожцями, що пишуть листа до турецького султана". Музейники готують велику виставку до 150-річчя з дня народження маляра, 1994 року. Музей, що розмістився в будинку Алчевських, влаштовує систематично виставки, робить спроби наладнати свої виставки за кордоном. До виставок як правило входять спеціяльні видання. Він має енерґійного і інтеліґентного керівника в особі Валентини Мизгіної. Від попередніх років музей успадкував експозицію українських і російських мистців уперемішку. Коштів на „проголошення незалежности" покищо немає. Але ніякої кривди українському мистецтву Музей не робить.

Перед революцією Харків мав своє Історично-філологічне товариство, важливий осередок української науки, де діяли такі велитні науки, як Потебня, Сумцов, Багалій, Яворницький. Тепер його відновлено заходами Анатолія Івченка. Першу конференцію присвячено 175-літтю з дня народження Миколи Костомарова, вихованця Харківського університету, автора „Книг буття українського народу". Ці доповіді мають скласти перший том відновлених праць Товариства. До речі, коли вже мова зайшла про Потебню, в Харкові є вулиця його імени і меморіяльна дошка відсилає до того будинку, де він жив і творив.

(Закінчення на стор. 4)

ЗВЕРНЕННЯ

Покійний Митрополит Андрій Шептицький побудував у Львові народну лічницю, з якої користало багато людей до Другої світової війни. Після приходу до влади комуністів вона була передана державі.

При допомозі нового демократичного уряду у Львові створено товариство „Народна Лічниця" і заходами його повернено цей шпиталь колишньому власникові Києво-Галицькій Архиєпархії Української Греко-Католицької Церкви.

Від січня 1992 року шпиталь дає безплатну допомогу самітним знедоленим людям, а також колишнім воїнам УПА і репресованим.

Основним фундатором є Українська Греко-Католицька Церква, яка виділяє фонди на лікування і утримання хворих. Велику допомогу медикаментами надсилає діяспора Франції, Німеччини і Канади.

Під цю пору лічниця ім. Митрополита А. Шептицького має велику проблему з придбанням діягностичної апаратури. У зв'язку з інфляцією не вистачає фондів для придбання, хоча є можливості купити таку апаратуру в Україні.

Річний бюджет лікарні 85,000 дол. В нього входить оплати за ґаз, світло, приміщення, лікування і харчування 80 хворих безплатно, платня 15-ох лікарів, 50 медсестер і санітарок, а також придбання діягностичної апаратури.

Головний лікар Іван Саляк звертається з проханням до громади в Америці, хто не байдужний до долі цього шпиталю, допомогти в міру своєї спроможности і зложити свою пожертву в кредитівці „Самопоміч" в Ню Йорку на конто ч. 18212-00.

Адміністрація шпиталю ім. Митрополита А. Шептицького уповноважнила Ігоря Раковського вести справи в їхньому імені.

„Народна Лічниця"
ім. Митрополита А. Шептицького
у Львові

Похвалім...

(Закінчення зі стор. 2)

виходити на поверхню життя. Доказом цього було поважне число цих, які перейшли підстаршинські і старшинські вишколи і обов'язковою службою здобули собі пошану і признання у американських співгромадян у бойових акціях.

Не обійшлося нам без втрат, але й рівночасно із досягненнями в обличчі рафінованої нагінки й переслідування української громади аґентурою НКВД і його комуністичних поплентачів. Та, незважаючи на наклепи чи брехні — члени ОДВУ, яке було під найбільшим інтенсивним обстрілом, затримали рівновагу і відданою службою в армії заперечили всі напади ворожої аґентури, доказуючи льояльність до Америки. З великим вдоволенням ми прийняли нашого члена МУН Василя Рибака, який здобув ранґу полковника. Водночас, на жаль, ми довідалися, що Василь Іваник, член 10-го Відділу ОДВУ згинув на західньому фронті.

І тому, коли в Америці почалося відзначення 50-річчя тих воєнних подій згадаймо, як писав поет Тарас Шевченко — „не злим тихим словом" тисячі наших американських ветеранів, які захистили свободу і можливість нашим дітям і внукам жити вільним життям. Рівночасно вони дали нам змогу нести допомогу українському народові у його боротьбі, щоб здобути самостійну державу.

ДРУЗІ ХАРКОВА

Ініціятивна група Друзів Харкова сердечно дякує всім тим, хто щедро відгукнувся на заклик створити для Харкова український культурний фонд допомоги. Наші жертводавці 1991 року (до 1-го листопада), харків'яни і нехарків'яни надіслали:

по 1000 дол. — Товариство гуманітарної допомоги Україні в Норт Порт, Фльорида і Іван Штанопруд К.;
по 500 дол. — Антін Івахнюк К і Самопоміч у Йонкерсі;
300 дол. — Лаура Л. Заїка;
250 дол. — Олена та Іван Решетарі;
по 200 дол. — Софія Вовк, Олена Костюк, Юрій Маївський;
по 150 дол. — Братство св. Андрія в Четоваґа (Ню Йорк), Валентина та Леонід Пахолюки;
по 100 дол. — Лідія та Петро Балеї, Наталія та Олександер Блашків, Кость Кебало, Юрій Луцький К, Михайло Мартиненко, Олена Нессін, Микола Нікіш, Наталя Пазуняк, Любов Дражевська, Ірена Тимошенко К, Марія Фішер-Слиш;
по 50 дол. — Галина Андрієвська, Василь Барка, Наталя Кононенко-Мойл, Ярослав Панчук, Богдан Петрів, В. Токар, Лада Туркало, Марія Худяк, Василь Шевченко, Михайло і Марія Шульги;
40 дол. — Валентина Юрченко;
35 дол. — Михайло Дзвінка;
по 30 дол. — Ніна Квашинська, Ольга Маланчук і Мирослав Семчишин;
по 25 дол. — Василь Витвицький, В. Гаврилюк, Алла Давиденко, Наталка Закидальська, Стефан Кецик, Іван Куйдич, Микола Лебедь, Олександра Олійник, Ліда Палій К, Валентина Преско і Микола Ромаш;
по 20 дол. — Анатолій Слюсаренко і Марія Шумська;
10 дол. — Василь Бойко.

З ініціятиви Михайла Демковича-Добрянського збірка на користь Друзів Харкова відбулася в Лондоні (Англія). Ініціятивна група друзів складає свою сердечну подяку організаторові й учасникам збірки, а власне:

60 ф. стер. — Мусій Штунь;
по 50 ф. стер. — Ярослав Гринаш і Григорій Дорожівський;
40 ф. стер. — Богдан Фурдин;
по 20 ф. стер. — Василь Борецький, Ярослав Гаврих, Михайло Д. Добрянський, Юрій Єнкала, Роман Кравець і Іван Савченко;
15 ф. стер. — Костянтин Зеленко;
по 10 ф. стер. — Петро Безносюк, Едвард Бродацький, Петро Вербовий, Іриней Костельник, Володимир Луців, Сергій Маренко, Микола Смондуляк, Василь Тертюк, Володимир Шевців і Антін Ясклький;
5 ф. стер. — Дмитро Бартків;
3 ф. стер. — Віктор Свобода.

Ще не пізно приєднатися до Друзів Харкова в 1992 році або збільшити свій даток. Пожертви від осіб, фірм і організацій далі приймає Self-Reliance (N.Y.), 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003 (Fund of Kharkiv/Account 16649-00).

Ініціятивна група.

Михайло Коць, Оксана Соловей,
Євген Федоренко, Юрій Шевельов

Примітка. Літерою К тут позначено датки, складені в канадській валюті.

У ДРУГУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
бл. п.
Миколи А. Лівицького
буде відправлена
ПАНАХИДА
о год. 10:30 ранку, в неділю, 13-го грудня 1992 р.
в церкві св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.
Запрошуємо до молитов представників українських організацій і ветеранів та українське громадянство.
Звертаємося також до українських церков відправити в ці дні ПАНАХИДИ в церквах українських громад.
ЦЕНТРАЛЯ І ГОЛОВНА УПРАВА УНДС в ЗСА

Ділимося сумною вісткою
з родиною, приятелями та знайомими,
що в середу, 2-го грудня 1992 р.
після тяжкої недуги відійшов у вічність
наш найдорожчий і незабутній
МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ
бл. п.
ІВАН ХОМАНЧУК

ПАНАХИДА в п'ятницю, 4-го грудня о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні H. B. Humiston, Main Street, Kerhonkson, N.Y.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в суботу, 5-го грудня в цьому ж заведенні год. 9-та рано, а о год. 10-ій рано Служба Божа в церкві св. Трійці в Kerhonkson, N.Y., **відтак на цвинтар** Pine Bush, Kerhonkson, N.Y.

В глибокому смутку залишені:
дружина — АҐНЕС
син — ВОЛОДИМИР з дружиною МАРТОЮ і синами
донька — ОЛЬГА ЛЕЩИНСЬКІ з мужем КЕННЕТ і синами
брат — МИКОЛА з родиною
сестра — КАТЕРИНА з родиною
та ближча і дальша родина в Америці й Україні

Замість квітів проситься складати пожертви на Фонд Відбудови України.

Добрі новини...

(Закінчення зі стор. 3)

Зовсім нове становище я застав у видавничій ділянці. В умовах загальної економічної кризи й збіднення населення можна було б сподіватися загального зіщулення продукції книжок і періодичних видань. Наскільки можу судити зі свого триденного досвіду, це тільки частково так. Серйозну кризу перейшов найстаріший харківський літературний журнал-місячник „Березіль", про який, до речі, я інформував американських читачів рік тому. Дійшло до того, що від березня він мусів перейти на подвійні числа, себто фактично перетворитися на двомісячник. Однак редактор журналу Юрій Стадниченко запевняє мене, що від нового року журнал повертається до нормального. „Березіль" дістав допомогу (1000 доларів) від „Друзів Харкова", а тут — як щастить, так уже щастить — слідом за цим субсидію від адміністрації — і тепер редактор і його співробітники бадьоро дивляться вперед. Від нового року буде він знову справді місячник.

Зовсім нове явище — незалежні, суто приватні видавництва. Я мав нагоду познайомитися з трьома з них: „Проґрес", „Інтербук" і „Лівий берег". Припускаю, що їх є більше. Ті троє — на різних щаблях успіху. „Проґрес" тулиться в скромному приміщенні в підвалі, „Інтербук" уже доріс до цілком пристойного бюрового приміщення, „Лівий берег", скільки уявляю, ще не вийшов поза межі приватного мешкання ініціятора. Директор „Проґресу", як він себе називає (за моїм враженням — радше власник) — росіянин, що вріс у Харків і любить його як рідне місто, що зовсім добре говорить по-українськи. Видавництво спеціялізується передусім на книжках з кольоровими ілюстраціями — література дитяча, у майбутньому словники, підручники, дрібні видання. Покищо він видав чимало дитячих книжок російською мовою, але готує україномовну серію українських казок у формі коміксів. „Проґрес" започаткував також видання українського літературного журналу „Чумацький шлях", під редакцією Валерія Дяченка, донедавна співробітника „Березоля". Перше число містить здебільшого передруки; гонорарів журнал не плянує платити.

Пляни „Інтербуку" на майбутнє не дуже виразні. Покищо він видав цілу купу книжок, переважно пригодницьких, російською мовою. Враження в мене (може й помилкове) таке, що він хоче насамперед забезпечити себе капіталом на майбутнє. Звідси екскурси в справи, далекі від культури — плекання расових коней для перегонів, стрибок — коли на ринку зникли були жіночі туфлі — в виробництво цього дефіцитного краму. Дай Боже, щоб „Інтербук" забезпечив себе фінансово і відкрив для себе проблеми української культури.

„Лівий берег" виразніше тяжить до української культури. В його програмі видання газети „Лівий берег", видання книжки з історії України; покищо він видав збірку вибраних статей С. Петлюри, вибір і передрук з двотомника Петлюри, виданого в Ню Йорку Українською Вільною Академією наук. „Лівобережці" мають у своєму складі декого з харківської організації Спілки письменників, зокрема Р. Полонського.

Майбутнє цих і подібних початків передбачити важко. Скільки з них витримає, скільки буде служити українській культурі, — сьогодні сказати ледве чи можливо. Дай їм, Боже, уапіху в тому, і в тому. Сам факт пожвавлення книгарської діяльности можна тільки вітати. Ще рік тому я міг писати, що „Березіль" — єдиний українськомовний і українськокультурний журнал на Лівобережжі. Тепер у нього сила попутників. По-старому мусимо підтримувати його, але не спускаймо ока з нових паростків.

Може найкраще підсумував ці проблеми промотор і директор „Лівого берега" Петро Матвієнко в листі до Патріярха Мстислава: „Реальність сьогодення є такою, що справжня незалежність України кується на промисловому Лівобережжі, яке, як не прикро, найбільш обділене увагою промисловців, політиків, та мистців діяспори. Цей вакуум активно намагаються заповнити російські структури, економічно та культурно прив'язуючи Лівобережжя до Росії, а це призводить до денаціоналізації й загального знекультурювання народу. Проблема українського відродження Лівобережжя є найболючішою і найважливішою для України".

З усвідомлення цих пекучих потреб і нелегких проблем постала в Америці два роки тому ініціятивна група Друзі Харкова. Ми знов і знов кличемо і простягаємо руку до Вашої руки — ставайте в лави Друзів Харкова. Харків був, є і буде великим українським центром. З вашою щедрою допомогою, читачі „Свободи", американські та інші Друзі Харкова.

Приймаємо пожертви малі й великі, але просимо спромогтися на найбільшу, на яку вас стане. Чеки просимо виписувати на Kharkiv Fund і висилати на адресу Self-Reliance (New York), 108 Second Ave. New York, N.Y. 10003. Листування просимо спрямовувати на адресу Friends of Kharkiv c/o Educational Council, P.O. Box 391, Cooper Station, New York, N.Y. 10296-391. Ініціятивна група складається (за абеткою) з таких осіб: Мар'ян Коць, Оксана Соловей, Євген Федоренко, Юрій Шевельов.

На закінчення цього короткого репортажу один-два штрихи з моїх харківських цьогорічних вражень, один сумний, другий життєрадісний.

Цей нарис я почав згадкою про пам'ятник Сковороді, у центрі міста. Але, мабуть, місто потребуватиме пам'ятників і на своїх околицях. Найбільше, мабуть, у Деркачах і Олексіївці. Там виявлено місця поховань жертв комуністичного терору, масових, без згадки про загинулих і без хрестів. Не знаємо, скільки там розстріляних, знищених. Я доїхав тільки до одного пам'ятника — серед лісу, на північній межі міста. Пам'ятник цей поставили поляки, напис на чорному мармурі двома мовами. Тут розстріляно понад чотири тисячі польських офіцерів, інтернованих після поразки Польщі на початку світової війни. Віднога відомішого Катиня, але не менш трагічна й садистична. Подібного вшанування вимагають і місця, де звалено тисячі і тисячі українських трупів. Злочин волає до неба. Не треба коментарів, але треба відзначити мовчазними каменями пам'ять загиблих, сьогодні для нас безіменних.

І другий штрих. З мого готелевого вікна вигляд на колишній будинок-віллу, тоді позаміську, тепер у центрі міста, яку збудував собі Юзефович. Юзефович був видавець найпопулярнішої в Харкові в дореволюційні роки газети „Южний край", — російськомовної, але не україножерної. Будинок оточували кам'яні мури, при брамі стояли два леви, колір усього був сірий. Сьогодні це будинок, де реєструють шлюби й вітають молодих. Відповідно він уже не сірий, а рожевий, мури і левів прибрали — не пасують. Усе життєрадісне. Тут закладаються родини, тут твориться майбутнє Харкова. Найлютіший терор не спромігся зламати волю харків'ян жити, працювати, творити, тішитися життям. Десятки й сотні тисяч загинули, але народ показався незламним, незнищенним.

Юрій Шевельов

Збереження...

(Закінчення зі стор. 2)

важливим, ніж відтворення загальних національно-стильових прикмет. Дарія Каранович має за плечима сотні концертних виступів. Давно вже минуло вісімдесят, і в такі роки рідко хто виступає, мало хто утримує пієністичну форму. В грі Дарії Каранович чути яскраву індивідуальність. Особливо вражає здатність „розмовляти" через фортепіян із своїми слухачами. Відсутнє будь-яке напруження. Нема сухости, відстороненості від звучання твору. „Мовлю те, що відчуваю", — говорить скромно про свою гру піяністка. Технічно-віртуозна вправність її оперта на вроджену піяністичну артикуляцію та добрий фаховий вишкіл Вищої Львівської та Віденської (Wiener Akademie für Musik und darstellende Kunst) шкіл.

Знаменно, що Дарія Каранович залишається сама собою, коли грає українську музику і коли вносить „слов'янську нуту", як говорили в Галичині, у твори Бетовена, Моцарта, що репрезентують інший, клясичний стиль музики. Щодо останнього... можлива дискусія. Справді, не звично, але по-своєму переконливо прозвучала, наприклад, Соната ре-мінор, ч. 17 Людвіґа ван Бетовена. М'які, заокруглені, часом із „придиханням" музичні фрази ніби ламали загальну структуру і внутрішню драматургію. Але цікаво, що думка піяністки, її образне уявлення вело за собою слухача. І увага зростала до складників форми, що звучала реально. Врешті, охоплюючи цілісну інтерпретацію твору, що її запропонувала піяністка, усвідомлюєш, що це і є те індивідуальне, особистісне сприйняття композиторського тексту, що народилось у творчій уяві концертантки.

Тому і відома „Баляда" Фредеріка Шопена, оп. 23, ч. 1 мала у виконанні Каранович свою „поставу". Героїко-ліричні настрої творів вона передала з почуттям гідности, якої ніколи не бракувало лагідної вдачі піяністці.

На жовтень-листопад цього року припали 40-ві роковини від заснування Українського Музичного Інституту в Америці. Дарія Каранович брала участь у кількох концертах, і то не лише сама грала, а також її учні, виховані у любові до мистецтва, до рідної музики, культурних традицій. Дарія Каранович — багаторічний президент цього Інституту. Вона заповзято почала працювати ще в часи організації УМІ з Романом Савицьким (старшим) — композитором і піяністом, і продовжує далі працювати на громадській ниві.

За професійність, духовну культуру й повагу до людей шанують Дарію Каранович музиканти і слухачі різних національностей. Не можу не відзначити, що організатором концерту нашої піяністки був американський музика китайського походження д-р Мінґ Чонґ. За його ініціятивою в програмці концерту були надруковані не лише відомості про Дарію Каранович — піяністку і громадську діячку, але й окремий стислий нарис про українську музику взагалі. Дівчата в етнографічно автентичних строях піднесли піяністці китиці квітів. Усе це разом залишало слід у свідомості людей, збільшувало число прихильників України, її мистецько обдарованого народу.

Київська...

(Закінчення зі стор. 1)

ся не лише цих визначних солістів, які усі посвятили свій час та оперну кар'єру, щоб спопуляризувати українське співоче мистецтво серед американської публіки, але також цілого хору, зокрема тепер під проводом Є. Савчука, що поставив його на вершину і здобуває похвальні критики вже в цілій Західній Европі. Тому так дуже потрібне притягнути на виступи чужинецьку публіку та рецензентів.

Ми завважуємо, коли хористи виходять одні за другими із митної контролі, які вони, не зважаючи на фізичну втому, повні очікування і надій. „Бути членом такого хору" — каже молоденька К. Архіпенко — „це просто для мене ціле життя" і при тих словах її бистрі очі світяться особливим блеском.

Подібне чуємо від молодого, поважного акомпаньятора хору Юрія Руцинського, який вияснює, що закінчивши Музичну консерваторію в Києві 1989 року відразу приєднався до „Думки" і для нього бути з цим хором та причинитися до його успіху та росту — це все життя.

Солістів, що співають завжди у хорі, нам не вдалося в метушні летовища відшукати, а знаємо, що їх аж шестеро. Диригент Є. Савчук відразу після привітань, десятків знімок і вітання представниками хору „Думка" та організаторкою тури М. Гельбіґ відходить на бік, для обговорення організаційно-музичних проблем із диригентом нюйоркської „Думки" В. Гречинським. Отож маємо відвагу лише на декілька хвилин перервати їм їхнє плянування спільних проб та ставимо стереотипні питання про їзду, підготову і пляни. У нього помітна втома, але і відпруження, що вкінці осягнено ціль і цей Ню Йорк, який ще дуже недавно виглядав міражем, і глибоке бажання, щоб перша гостина хору у ЗСА була успішна і щоб здобула серця та оцінку не лише української, але й неукраїнської публіки.

Вкінці хористи в числі 68 осіб і солісти та їхні опікуни всідають до двох автобусів, ще сердечне слово привітання саме в першу річницю референдуму в Україні, виголошує від хору „Думка" в Ню Йорку Мирослав Кулинич, ще допомагають усі загакувати увесь баґаж та 7,000 касеток, з яких, як довідуємося одна це т. зв. компактдиск, а дві звичайні і... наші гості вирушають в першу мандрівку американськими шляхами. „Щасти Вам Боже" — кажу на прощання диригентові і „Думка" з Києва зникає шляхом на Союзівку, де її чекає відпочинок і тепла українська гостиність.

В ПОНЕДІЛОК, 30-го листопада, представники міністерства закордонних справ Франції повідомили, що, визнаючи керівну ролю НАТО у справі захисту Европи, Німеччина і Франція згодилися підпорядкувати об'єднаний німецько-французький армійський корпус командуванню НАТО. Це рішення означає значну перемогу ЗСА, Німеччини й Англії в боротьбі за пріоритет воєнного керівництва НАТО на випадок загрози війни в Европі. Цьому довгий час противилася Франція, яка в 1966 році вийшла з воєнної структури НАТО.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 19-го ГРУДНЯ 1992 р.

Плейнфілд, Н. Дж. Річні збори Т-ва ім. Івана Франка 372-ий Відд. відбудуться о год. 7:30 веч. при 446 Cedar Grove La., Apt. 45, Somerset, N.J. На порядку нарад: звіти за 1992 р. і вибір нової управи на 1993 р. Просимо всіх членів взяти участь. Якщо на означений час не прибуде означена кількість членів, збори відбудуться з півгодинним опізненням. — С. Лонишин, секр.

Шановні Секретарі та Організатори УНС!

Членська кампанія 1992 року кінчається з 24-им грудня. Тому аплікації нових членів прийматиме Головна Канцелярія тільки до 24-го грудня 1992 року.

Докладіть всіх старань, щоб виконати свої квоти та вислати аплікації вчасно, щоб вони дійшли до Головної Канцелярії не пізніше, як 24-го грудня 1992 року.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС

ДОПОМОЖІМО УКРАЇНІ БУДУВАТИ АМБАСАДИ

Фундація Піддержки Дипломатичних Представництв України

просить

висилати чеки на Фонд Українських Амбасад до існуючих вже льокальних громадських Комітетів, або до бюра головного скарбника на нижчеподану адресу:

Foundation in Support of Diplomatic Missions of Ukraine, Inc.
209 B Grand Ave.
Rutherford, N. J. 07070

Tel.: (201) 939-6305, Fax: (201) 301-0068

Чеки виписувати: „Ukrainian Embassy Fund".